

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 2. septembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 147/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 61. panta sesto daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 95. panta trešajam teikumam, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

2. Apstrīdētā norma nosaka:

“(6) Nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda nepiemēro, ja tas piespriests pilngadīgai personai par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar

tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība šo uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Latvijas Republikas Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar šīs personas pamattiesības (piemēram, *Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punkts*).

3.1. Pieteikuma iesniedzējs tika notiesāts par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību. Spriedums ir stājies spēkā, un pieteikuma iesniedzējs šobrīd izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādē.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma viņam liedz piemērot nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Viņš atrodies salīdzināmos apstākļos ar citiem notiesātajiem, kuri arī iepriekš nav sodīti, kuri ir sodīti par līdzīgu vai smagāku noziegumu, kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kā arī līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts, tomēr viņš nevarot pretendēt uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Soda izpildes turpināšana pilnā apjomā pieteikuma iesniedzēja gadījumā esot nesamērīga un neatbilstot resocializācijas mērķim. Tādējādi apstrīdētā norma pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikumā ir abstrakti norādīts, ka apstrīdētā norma aizskar arī pieteikuma iesniedzēja Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajā teikumā ietvertās pamattiesības. Tomēr pieteikuma iesniedzējs nav argumentējis, kā tieši apstrīdētā norma aizskar šīs pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību, ja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva, skaidri formulēta, un pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrajam teikumam, ja personai nav iespēju Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā par pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma brīdi uzskatāms [datums], kad notiesājošais spriedums stājās spēkā, jo Senāts atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 4. augustā. Tātad sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteikts, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

5.1. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Lai Satversmes tiesa varētu izvērtēt, vai apstrīdētā tiesību norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprinātajam tiesiskās vienlīdzības principam, pieteikuma pamatojumam jāatbilst šā pārbaudes ietvara prasībām. Pārbaudot tiesību normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos

apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām (personu grupām); 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šāda attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (piemēram, *Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 22. punkts*).

Lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams identificēt galveno šo grupu vienojošo pazīmi. Turklāt jāvērtē arī tas, vai nepastāv būtiski apsvērumi, kas norāda, ka attiecīgās personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 20. novembra sprieduma lietā Nr. 2023-43-03 11.1. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, pieteikumā jāpamato: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (sk. *Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 18. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir vispārīgi apgalvojis, ka agrāk nesodīta pilngadīga persona, kura ir notiesāta par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar vairākām citām personu grupām, proti, notiesātajiem, kuri arī ir agrāk krimināli nesodīti, kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kuri ir izdarījuši līdzīgu vai smagāku noziegumu, kā arī kuriem ir līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts. Tomēr pieteikuma iesniedzējs nav ne norādījis galveno šo grupu vienojošo pazīmi, ne vērtējis, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas liedz agrāk nesodītas pilngadīgas personas, kuras ir notiesātas par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību, salīdzināt ar citiem notiesātajiem. Tādējādi pieteikumā nav juridiski pamatots, ka tajā norādītās personu grupas vispār atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos.

Pieteikumā norādīts uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumiem un citu valstu tiesisko regulējumu, kā arī pausts pieteikuma iesniedzēja viedoklis par to, kāpēc viņa nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda būtu sabiedrības interesēs.

Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums par to, vai atšķirīgā attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu un vai šādi attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

5.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

Ja pieteikumā ir ietverts prasījums vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmi, pieteikuma iesniedzējam arī jāpamato, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Latvijas Republikas Satversmes normas. Proti, jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku, no Latvijas Republikas Satversmes atšķirīgu, pamattiesību aizsardzības apjomu (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 17. punktu*). Diskriminācijas aizlieguma princips ir ietverts arī Latvijas Republikas Satversmes 91. panta otrajā teikumā, tomēr pieteikumā nav ietverts attiecīgs pamatojums prasījumam vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

6. Pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis izvērtēt soda izpildes turpināšanas, pamatojoties uz apstrīdēto normu, samērīgumu un atbilstību resocializācijas mērķim, kā arī iespēju piemērot individuālu pieeju attiecībā uz priekšlaicīgu atbrīvošanu vai soda izpildes pārskatīšanu, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē atzītos principus un citu Eiropas valstu praksi.

Kolēģija norāda, ka minētais lūgums nav patstāvīgi izlemjams, jo tas ir tieši saistīts ar pieteikuma pieļaujamības izvērtējumu un attiecas uz apstrīdētās normas piemērošanas sekām konkrētajā lietā.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 147/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis